

Čtvrté komnaty

Kapitola třetí¹

1. Účinků této modlitby je mnoho; o některých povím, ale nejprve budu mluvit o modlitbě, která začíná takřka vždy dříve než tato, a protože jsem o tom už mluvila jinde, řeknu jen málo.² Jde o usebrání, které se mi také zdá nadpřirozené, neboť nespočívá v tom, že jsme ve tmě ani že zavíráme oči, ani nespočívá ve vnější věci, neboť aniž by se chtělo, se děje to, že se oči zavírají a touží se po samotě; a zdá se, že se bez námahy staví dům pro onu modlitbu, o které byla řeč; neboť tyto smysly a vnější věci, jak se zdá, ztrácejí svá práva, aby se duše zmocňovala svého, co ztratila.

2. Říká se, že „duše vstupuje do sebe samé“ a jindy, že „vystupuje nad sebe“.³ Touto mluvou bych já nedokázala objasnit nic, neboť to je u mne špatné, že pro to, co umím vyjádřit, si hned myslím, že jste mě pochopily, a třeba to bude jen pro mne. Předpokládejme, že tyto smysly a mohutnosti (které, jak jsem řekla, jsou lidmi z tohoto hradu, což jsem si tak nazvala, abych vůbec něco řekla), jež vyšly ven a stýkají se s cizími lidmi, nepřátelskými dobru tohoto hradu, dny a roky; a které, když viděly své ztracení, se přibližovaly k němu, třebaže nedocházejí až k tomu, aby přebývaly uvnitř – neboť tento zvyk je těžkou věcí – nýbrž už nejsou zrádci a pobývají kolem. Když velký Král, který přebývá v příbytku tohoto hradu, vidí jejich dobrou vůli, chce je ze svého velkého milosrdenství přivést zpět k sobě a tak jako dobrý pastýř tak příjemným zapískáním, že je takřka ani ony samy nezaznamenají, způsobí, aby poznaly jeho hlas a aby se neztrácely blouděním, nýbrž aby se vrátily do jeho příbytku. A toto pastýřovo zapískání má takovou moc, že opouštějí vnější věci, ve kterých byly pohlceny, a vcházejí do hradu.

3. Zdá se mi, že jsem to nikdy nedala na srozuměnou tak jako teď, neboť k tomu, aby člověk hledal Boha ve svém nitru (neboť tam se nachází lépe a k našemu většímu prospěchu než v tvorech, jak říká svatý Augustin, že ho našel poté, co ho hledal všude možně), je velkou pomocí, když Bůh udělí tuto milost. A nemyslete si, že se to získává rozumem, když se snažíme myslet ve svém nitru na Boha, ani obrazotvorností, když si ho představujeme v sobě. Je to dobré a výtečný způsob meditace, neboť se zakládá na pravdě, kterou je to, že Bůh přebývá v nás samotných; avšak nejde o toto, neboť to může dělat každý (rozumí se, všechno s pomocí Páně). Avšak to, o čem mluvím, je jiného druhu, a někdy dříve, než se začne myslet na Boha, už jsou tyto lidé v hradu, takže nevím kudy se tam dostali ani jak zaslechli zapískání svého pastýře. Neboť se tak nestalo sluchem, neboť se tu nic neslyší, avšak značně se cítí příjemné přilnutí k vnitřnímu usebrání, jak to uvidí ten, kdo tím prošel, neboť já to neumím lépe objasnit. Zdá se mi, že jsem četla, že je to jako když se ježek nebo želva stahují do sebe⁴ a musel tomu dobře rozumět ten, kdo to napsal. Avšak ona zvířata do sebe vstupují, kdy chtějí; zde to ovšem není na našem chtění, leč kdy nám Bůh chce udělit tuto milost. Osobně mám za to, že když ji Jeho Veličenstvo uděluje, je to vždy osobám, které už nechají na holičkách světské záležitosti. Neříkám, že - u těch, které patří ke stavu, kde to nelze - se to děje skutkem, leč touhou, vždyť je zvlášť volá, aby byly pozorné k záležitostem vnitřním; a tak věřím, že, budeme-li chtít Jeho Veličenstvu dát prostor, nedá tomu, koho začíná volat k něčemu většímu, pouze toto.

4. Ať ho mnoho chválí ten, kdo to v sobě objeví, neboť je velmi dobrý důvod k tomu, aby poznal milost, a vedle toho vzdáváním díky za ni způsobí, aby se lépe disponoval k jiným, větším. A je to dispozice, která umožňuje naslouchat, jak se to radí v některých

¹ Překlad části této kapitoly (č. 1-4, 7-9) je dílem Vojtěcha Kohut OCD, dovolili jsme si některé úpravy kvůli sjednocení stylu s předchozími kapitolami týchž komnat.

² Viz např. KŽ 14-15, CD 28-29; Rel 5,3-5.

³ F. de OSUNA 9,7; B. LAREDO 3,41; viz též KŽ 12; 22.

⁴ F. de OSUNA 6,4

knihách, aby se snažily nepřemítat, nýbrž setrvávat pozorné k tomu, aby viděly, co koná Pán v duši;⁵ neboť pokud nás Jeho Veličenstvo nezačalo uchvacovat, nemohu pochopit, jak se může zadržet mysl takovým způsobem, aby to nepůsobilo víc škody než užitku, byť by ten spor byl u některých duchovních osob pěkně zdůvodněný, a za sebe vyznávám svou malou pokoru, že mě nikdy nepřesvědčily důvody, abych se poddala tomu, co říkají. Kdosi se mi odvolával na jistou knihu svatého bratra Petra z Alkantary⁶ – neboť věřím, že je svatý – tomu bych se ráda podvolila, neboť vím, že ten se v tom vyznal; a četli jsme ji a říká totéž, co já, třebaže ne těmito slovy; z toho, co říká, je zřejmé, že tu však už musí být probuzena láska. Může být, že se mýlím, ale uvedu důvody, proč se domnívám, že tomu je tak, jak říkám.

5. První důvod je ten, že v tomto díle ducha mnohem více udělá ten, kdo méně přemítá a chce učinit vlastní silou. Z naší strany je tu zapotřebí především prosit jako chudáci, kteří stojí před velkým a bohatým císařem a pak sklopit zrak a pokorně čekat. Když nám dá jistými tajemnými cestami, jimiž si Bůh slouží, pochopit, že nás slyší, pak je dobré zmlknout, protože nás tu nechal přebývat ve své blízkosti a nestane se nic špatného, když přestaneme pracovat naším rozumem, jestli to je možné. Ale jestliže jsme nezpozorovali, že nás Král slyšel a zahlédl, nemáme zůstat stát jako tumpachoví, což se duši často stává, když se sama pokouší zastavit práci rozumu a výsledkem je mnohem větší vyprahlost a možná i mnohem neklidnější představitost, vybičovaná úsilím na nic nemyslet. Pán chce, abychom ho prosily a usilovaly přebývat v jeho přítomnosti u vědomí, že on ví, co potřebujeme. Nepřesvědčují mě lidské snahy v záležitostech, kde Jeho Veličenstvo ustavilo hranice, protože je chtělo vyhradit pro sebe. Na mnohé jiné věci tu ovšem s jeho pomocí stačíme: jak na pokání, tak na práci, tak na modlitbu, až tam, kde to naše ubohost dovolí.

6. Druhým důvodem je, že toto dílo se v nás odehrává vždy něžně a pokojně a klopotit se tu je spíše ke škodě než ku prospěchu. Klopotné je tu každé jednání, které vyžaduje velkou námahu, jako by byla například snaha zadržet dech; zatímco by tu duše měla zůstat odevzdaná do rukou Božích, aby s ní naložil, jak chce, s co největší nezištností a s co největší oddaností Boží vůli.

Třetím důvodem je, že starost o to, abychom na nic nemysleli může naopak povzbudit naše mysl k horlivému přemítání.

Čtvrtým důvodem je, že nejdůležitější a Bohu příjemné je, abychom pamatovali na jeho čest a slávu a zapomněli na sebe samé a na náš prospěch a potěšení a uspokojení. Jak ale může na sebe zapomenout ten, kdo se stále zabývá sám sebou, kdo se bojí pohnout a nenechá svou mysl a své touhy, aby toužily po stále větší Boží slávě a radovaly se z té, již se již těší. Když si Jeho Veličenstvo přeje, aby rozum umlknul, zaměstná ho jinak a dá mu světlo poznání tak vznešeného, že bychom ho sami nedosáhli a že z něj zůstaneme zcela uchvácení a tehdy, aniž bychom věděli jak, zůstaneme mnohem lépe poučení než bychom dokázali vši naší pílí – vždyť Bůh nám nadělil schopnosti, abychom jich užívali a je to celé jeho zásluha, není důvod, abychom je uspávali, ale máme je nechat dělat jejich práci, dokud jim Bůh nenadělí něco lepšího.

7. Co se mi jeví jako nejhodnější, aby dělala duše, kterou chtěl Pán uvést do tohoto příbytku, je to, co už bylo řečeno, a aby se bez jakékoli síly nebo hluku snažila zabránit přemítání rozumu, avšak ne jeho vypojení, ani myšlení, protože je dobré, aby si připomínala, že stojí před Bohem a kým je tento Bůh. Pokud jí to, co v sobě cítí, uchvátí, výborně! Avšak ať se nesnaží pochopit, co to je, protože je to dáno vůli; ať jí nechá těšit se bez jakékoli příčinnosti vyjma nějakých láskyplných slov. Neboť v tomto stavu, aniž bychom se o to nějak zvláště starali, zůstáváme bez myšlenek, i když jen na krátkou dobu.

8. Avšak – jak jsem řekla na jiném místě – příčinou, proč u tohoto způsobu modlitby (říkám toho, kterým začíná tento příbytek, kde jsem umístila modlitbu usebrání s touto,

---

⁵ B. de LAREDO 3,27

⁶ Jde o knihu *Tratado de oración y meditación*, připisovanou Alcantarovi (autorem je zřejmě L. de GRANADA)

o které jsem měla mluvit dříve, a ta je mnohem méně než modlitba okoušení⁷ Boha, o kterém jsem mluvila, nýbrž je počátkem, aby k ní člověk došel; neboť v modlitbě usebrání se nemá zanechat meditace ani činnosti rozumu)...⁸ u tohoto pramenného zřídla, které nepřichází akvadukty, krotí se nebo mu působí, že se krotí, když vidí, že nechápe, co chce; a tak se toulá od jednoho konce k druhému jako praštěný, který nikde neposedí. Vůle je naproti tomu velmi zakotvena ve svém Bohu, takže jí působí velké příkoří jeho [= rozumu] zmatek, a tak nemá zapotřebí si ho všímat, neboť ten ji jen způsobí, že mnoho ztratí z toho, čím se těší, nýbrž nechat ho a sebe nechat v pažích lásky, neboť Jeho Velebnost ji naučí, co má v tu chvíli dělat, neboť takřka ve všem objevuje, jak je nehodná takového dobra, a zaměstnávat se důkuvzdáním.

9. Abych pojednala o modlitbě usebrání, vynechala jsem účinky nebo známky, jež mají duše, kterým Bůh, náš Pán, dává tuto modlitbu klidu. Jako se jasně chápe rozšíření nebo roztažení v duši na způsob vody, která tryská ze zřídla, a nemá svůj proud, leč že samotné toto zřídlo je vytvořeno z něčeho takového, že čím více vody proudí, tím větší se stává nádrž, tak se to zdá být u této modlitby, a mnoho jiných divů, které působí Bůh v duši, neboť ji uschopňuje a disponuje, aby se do ní všechno vešlo. Tak tato příjemnost a vnitřní roztažení, které je u ní vidět, jí zůstává, aby nebyla tak připoutaná jako dříve na záležitosti služby Bohu, nýbrž s mnohem větší volností. Právě tak ji už netísí jako dříve strach z pekla, neboť i když má větší strach, aby neurážela Boha, vytrácí se ona servilní bázeň – takový strach už tu vůbec není a duše se raduje z veliké důvěry, již se jí dostává. Ztrácí obavy ohledně pokání, že se jím může připravit o zdraví a zdá se jí, že nyní všechno snese s Boží pomocí a touží po pokání více než dosud. Strach, který mívala z utrpení, je již umírněnější; neboť víra je živější a chápe, že pokud jimi prochází pro Boha, Jeho Velebnost jí dá milost, aby je snášela s trpělivostí, a někdy po nich dokonce touží, neboť má také velkou vůli dělat něco pro Boha. Čím více poznává jeho velikost, tím se považuje za ubožejší; jelikož už zakusila Boha,⁹ vidí, že světská potěšení jsou nízkost sama, a tak se jim postupně vzdaluje a stává se v tom stále více paní sebe samé. Roste tedy ve všech ctnostech a poroste nadále, pokud se nevrátí nazpátek a neurazí tak Boha, neboť tehdy by bylo ztraceno vše, byť by duše byla na sebevyšším vrcholu. Neznamena to ani, že když Bůh jednou nebo dvakrát udělí nějaké duši tuto milost, nastanou všechny tyto účinky, jestliže je vytrvale i nadále nepřijímá, neboť v této vytrvalosti spočívá veškeré naše dobro.

10. Na jedno bych chtěla upozornit toho, kdo by se nacházel v tomto stavu: aby se důkladně vystříhal příležitostí k urážce Boha, protože duše tu ještě není dost silná, ale jako dítě, které saje mléko své matky a jestliže se odvrátí od matčiných prsou, co jiného ho může čekat než smrt? Moc se bojím, aby se to nepříhodilo těm, kterým Bůh udělil tuto milost, aby nezanechali modlitby, leda pro velmi naléhavou záležitost, protože kdyby se k modlitbě hned zas nevrátil, půjde to s ním s kopce. Víím, že tu je velmi čeho se bát a znám lidi, kterých je mi velice líto, protože jsem u nich viděla, o čem tu mluvím, tedy že se vzdálili od Toho, který se s takovou láskou chtěl stát jejich přítelem a dokázat jim to svým jednáním. Proto tolik naléhám, abychom se vyhnuli příležitostem, protože ďábel se snaží uškodit takové duši více než komukoliv jinému, jemuž Bůh nedopřál takových milostí, protože tyto duše mu mohou velmi uškodit tím, že s sebou strhávají mnoho dalších duší a mohly by být k velkému prospěchu Boží církvi. A i kdyby tu nebyl jiný důvod než že vidí, jak jim Jeho Veličenstvo prokazuje zvláštní přízeň, stačí mu to k tomu, aby usiloval o jejich zkázu, a proto musí čelit velkým bojům a končívají hůř než ostatní, jestliže podlehnou. Vy, sestry, jste osvobozeny z takového nebezpečí, alespoň se zdá, od pýchy a marnosti ať vás osvobodí Bůh a před strachem, že by vás ďábel mohl ošálit falešnými milostmi ať vás chrání vědomí, že on nemůže přivodit účinky, které jsem popsala, ale něco zcela opačného.

---

⁷ *de los gustos*

⁸ Tato věta je u Terezie neukončená.

⁹ *gustos de Dios*

11. Chci vás varovat před jedním nebezpečím (i když jsem vám o tom už říkala jinde¹⁰), do něhož jsem viděla upadnout osoby věnující se modlitbě, zvláště ženy, protože jakožto slabší je pro nás snazší upadnout do toho, co tu budu říkat. Některé osoby pro přehnané kající skutky a modlení a bdění - a někdy i bez nich, prostě proto, že jsou celkově velmi slabé – nesnesou nějaký ten duchovní dar aniž by jejich přirozenost nezůstala velmi rozrušena. Cítí vnitřní uspokojení a navenek velkou únavu a vyčerpání, zvláště když se nachází v onom určitém snění, které se nazývá duchovním a jež je ovšem intenzivnější než to, o čem jsme mluvili dříve, ale jim se zdá jedno jako druhé a upadnou do jisté strnulosti. A čím více se jí nechají unášet, tím více jim ubývá sil a jim se to jeví jako vytržení, ale já tomu říkám zhroupení, protože tady se nejedná než o ztrátu času a zdraví.

12. Jedna osoba přebývala i osm hodin v tom stavu, kdy se ani nepozbývá smyslů, ani se nevnímají Boží věci. Když jí bylo poručeno spát a jíst a nekonat tolik pokání, přestalo to, protože našla někoho, kdo rozeznal, oč běží, zatímco její zpovědník se nechal zmást i ostatní lidé i ona sama, i když nechtěla nikoho oklamat. Jsem přesvědčena, že tu přispěl svou troškou do mlýna i ďábel, aby tu něco vyzískal a málem se mu to podařilo.

13. Je dobré vědět, že když tento stav pochází od Boha, i přes velkou vnější a vnitřní únavu, duše zůstává silná a zakouší velikou radost, protože vidí, že je Bohu tak nablízko. Ostatně to netrvá dlouho, ba trvá to jen krátce, i když se duše vrací do vytržení. Přesto v této modlitbě, kromě případů slabé tělesné konstituce, o nichž jsem mluvila, vytržení nedospěje až tak daleko, že by přemohlo tělo ani neprodukuje žádný vnější pocit. Buďte tedy pozorné a jestliže některá pocítíte tento stav, upozorněte na to převorku a snažte se rozptýlit jak jen lze. Převorka ať takové sestře nepovolí příliš hodin modlitby, ale jen málo a snaží se, aby dobře jedla a spala, dokud zase nezesílí, v případě, že by byla oslabena odříkáním. Jestli je tak slabé konstituce, že jí ani to nestačí, věřte mi, Bůh pro ni chce aktivní život, protože v kláštrech je zapotřebí obojího. Zaměstnejte ji nějakou prací a dbejte, aby nezůstávala příliš o samotě, protože by docela pozbyla zdraví. Bude to pro ni veliké ponížení, ale Bůh skrze ně chce vyzkoušet její lásku, aby viděl jak snáší jeho nepřítomnost a rád jí po nějaké době navrátí síly. Kdyby se tomu tak nestalo, velmi jí budou ku prospěchu ústní modlitby a poslušnost a jimi nabyde toho, čeho by nabyla kontemplací a možná i mnohem víc.

14. Může být, že některé osoby mají tak chabý rozum i fantazii (poznala jsem takové), jimž se zdá, že to, co se jim odehrává v hlavě, také skutečně vidí – a to je velice nebezpečné. Ale protože o nich ještě možná budu mluvit,¹¹ zde už nedodám nic dalšího, protože jsem v těchto příbytích mluvila dost obsáhle, neboť věřím, že jde o příbytky, do nichž vstupuje nejvíce duší a v nichž, protože přirozené tu jde společně s nadpřirozeným, ďábel může napáchat větší škody než v následujících, kde mu k tomu Pán nedá příležitost. Ať je navždy chválen! Amen.

---

¹⁰ Zakl. 5; viz též 6H 7,13

¹¹ v 6H 3